EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 19.12.2024
COM(2024) 593 final

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

Åttonde årsrapporten om faciliteten för flyktingar i Turkiet

Innehåll

1. Inledning 1
1.1. Turkiet och flyktingkrisen 1
1.2 EU:s hantering av krisen och inrättandet av faciliteten 3
2. Facilitetens funktionssätt 3
3. Den finansiella kapaciteten, varaktigheten och typen av finansiering 4
4. Genomförande av faciliteten 6
5. Övervakning, utvärdering och revision 13
6. Kommunikation och synlighet 14
7. Slutsatser och nästa steg 15

1. Inledning

Enligt artikel 8.1 i kommissionens beslut av den 24 november 2015[1] om samordning av unionens och medlemsstaternas åtgärder genom en samordningsmekanism (*beslutet*) ska kommissionen regelbundet informera Europaparlamentet och rådet om genomförandet av faciliteten för flyktingar i Turkiet (*faciliteten*). Enligt artikel 8.2 i beslutet ska kommissionen varje år lämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av faciliteten. Den första årsrapporten om faciliteten offentliggjordes i mars 2017[2]. Alla årsrapporter finns på webbplatsen för faciliteten. Denna rapport avser perioden fram till februari 2024.

1.1. Turkiet och flyktingkrisen

På grund av sitt geografiska läge spelar Turkiet en central roll som mottagar- och transitland för flyktingar och migranter. Enligt uppgifter från de turkiska myndigheterna tog landet i januari 2024 emot 3 199 927 syrier med tillfälligt skydd och över 300 000 registrerade flyktingar och asylsökande, främst från Afghanistan, Irak, Iran och Somalia[3,4]. Detta mycket stora antal människor har haft en stor inverkan på värdsamhällena. Den långvariga närvaron av syriska flyktingar i Turkiet och det ökande antalet irreguljära inresor från Afghanistan till Turkiet utgör en allt större utmaning för den sociala sammanhållningen mellan flyktingar, migranter och värdsamhällen. Samtidigt fortsätter trycket längs gränsen mellan Turkiet och Iran.

Turkiet fortsätter att göra mycket betydande insatser när det gäller att hysa flyktingar och migranter samt tillgodose deras behov, och landet har upprepat sitt åtagande att genomföra uttalandet från EU och Turkiet den 18 mars 2016[5] (*uttalandet*). Uttalandet fortsatte att ge konkreta resultat under 2023. Trots att antalet irreguljära inresor till Grekland fortfarande är lägre än siffrorna före uttalandet ökade dessa inresor, särskilt via sjörutten, medan antalet inresor till Italien och till Cyperns regeringskontrollerade territorium minskade avsevärt[6].

---

[1] Kommissionens beslut C(2015) 9500 av den 24 november 2015 om samordning av unionens och medlemsstaternas åtgärder genom en samordningsmekanism – flyktingfaciliteten för Turkiet, ändrat genom kommissionens beslut C(2016) 855 av den 10 februari 2016.

[2] 9dc8736f-c734-48be-8678-aca919a6a1bf_en (europa.eu).

[3] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration.

[4] Ett särdrag i det turkiska asylsystemet är att landet har undertecknat 1967 års New York-protokoll till Genèvekonventionen från 1951 med en reservation. Den övervägande majoriteten av flyktingarna i Turkiet kan därmed inte ansöka om fullvärdig flyktingstatus, utan enbart om villkorlig flyktingstatus. Om denna status beviljas begränsas vistelsen i landet till att gälla till den tidpunkt då en erkänd flykting vidarebosätts i tredjeland.

[5] https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.

[6] Mellan januari och oktober 2023 anlände 39 619 irreguljära migranter till EU från Turkiet, jämfört med 34 459 under samma period 2022 – en ökning med 15 %. Antalet inresor via sjörutten till Italien minskade avsevärt (med 63 %). Däremot mer än tredubblades antalet irreguljära inresor sjövägen till Grekland (210 %) under 2023 jämfört med 2022. Inresorna till Grekland landvägen ökade också, med 7 %. Samtidigt minskade antalet inresor till Cypern via gröna linjen med 42 % mellan januari och september 2023, jämfört med samma period 2022.

Vidarebosättningsprogrammet enligt 1:1-principen fortsatte att genomföras i enlighet med uttalandet. Mellan april 2016 och januari 2024 vidarebosattes nästan 41 000 syriska flyktingar från Turkiet till EU. Sedan 2016 har 2 140 migranter återsänts från de grekiska öarna till Turkiet. Eftersom de turkiska myndigheterna inte har återkallat sitt beslut från mars 2020 om att tillfälligt upphäva återvändandeinsatserna enligt uttalandet på grund av covid-19-pandemin har inga återvändandeinsatser genomförts sedan dess, trots upprepade begäranden från Europeiska kommissionen och de grekiska myndigheterna.

Europeiska rådet enades i oktober 2020 om att lansera en positiv agenda för EU och Turkiet. Fyra prioriterade områden identifierades: i) förbättring av tullunionens funktionssätt och återupptagande av diskussionerna om dess modernisering, ii) migration och stöd till flyktingar, iii) högnivådialoger, iv) direkta personkontakter och rörlighet. Europeiska rådet upprepade vid sitt möte i juni 2021 att EU är berett att föra diskussioner med Turkiet på ett stegvist, proportionellt och reversibelt sätt för att förbättra samarbetet på ett antal områden av gemensamt intresse, enligt de villkor som fastställdes i mars 2021 och i tidigare slutsatser från Europeiska rådet. I det gemensamma meddelandet av den 29 november 2023 besvarades Europeiska rådets uppmaning av den 29–30 juni 2023 till den höga representanten och kommissionen att lägga fram en rapport om läget i förbindelserna mellan EU och Turkiet. I det gemensamma meddelandet presenterades flera förslag om att stärka de bilaterala förbindelserna, bland annat på området migrationshantering och ekonomiskt stöd till flyktingar och värdsamhällen. En dialog på hög nivå om migration och säkerhet mellan EU och Turkiet ägde rum i Ankara i oktober 2021, och ytterligare en i Bryssel i november 2023. Europeiska kommissionen lade fram handlingsplanen för östra Medelhavsrutten[7] den 18 oktober 2023 i enlighet med Europeiska rådets riktlinjer, med fokus på att förbättra migrationshanteringen i samarbete med viktiga ursprungs- och transitländer, däribland Turkiet.

Jordbävningarna i Turkiet och Syrien – februari 2023

Den 6 februari drabbades Turkiet av de kraftigaste jordbävningarna i regionen på över 100 år, med ett mycket stort antal döda och skadade samt omfattande materiella skador. EU var snabbt med att ge sitt stöd efter jordbävningarna och anordnade den 20 mars en givarkonferens i Bryssel för att mobilisera medel från det internationella samfundet till stöd för folket i Turkiet och Syrien, i form av utfästelser om totalt 7 miljarder euro, inbegripet för de 1,7 miljoner flyktingarna i de drabbade områdena. Inom ramen för EU:s jordbävningsutfästelse antog kommissionen den 20 december 2023 två finansieringsbeslut om mobilisering av sammanlagt 355,6 miljoner euro från det anslag på 3 miljarder euro i ytterligare flyktingstöd som godkänts för 2021–2023 (se rutan nedan).

Den första åtgärden, till ett värde av 115,6 miljoner euro, syftar till att stärka infrastrukturen för hälso- och sjukvård och utbildning i syfte att förbättra tillgängligheten för de flyktingar och värdsamhällen som drabbats av jordbävningarna. Detta kommer att ske genom anläggningen av minst 20 utbildningslokaler och 20 primärvårdscentraler. Den andra

[7] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_23_6014.

åtgärden, som är värd 240 miljoner euro, syftar till att öka det socioekonomiska stödet, främja den sociala sammanhållningen och verka för infrastrukturutveckling i Turkiet.

1.2 EU:s hantering av krisen och inrättandet av faciliteten

Som svar på EU-medlemsstaternas uppmaning om en betydande ökning av det ekonomiska stödet för att hjälpa flyktingar i Turkiet inrättade kommissionen faciliteten för flyktingar i Turkiet genom kommissionens beslut av den 24 november 2015, ändrat den 10 februari 2016[8] samt den 14 mars och den 24 juli 2018. Faciliteten är en mekanism för att samordna användningen av de medel som ställs till förfogande, dels medel från EU-budgeten, dels ytterligare bidrag från medlemsstaterna som integreras i EU-budgeten i form av externa inkomster avsatta för särskilda ändamål. Medlemsstaterna förband sig politiskt att tillhandahålla nationella bidrag som en del av den gemensamma överenskommelsen mellan EU:s medlemsstater och kommissionen, som antogs den 3 februari 2016 och uppdaterades när facilitetens andra delutbetalning överenskoms[9]. I denna gemensamma överenskommelse fastställdes också villkorsramen.

Den 18 mars 2016 bekräftade stats- och regeringscheferna i EU:s medlemsstater och Turkiet sitt åtagande att genomföra sin gemensamma handlingsplan, och de enades också om ytterligare åtgärder för att fördjupa förbindelserna mellan EU och Turkiet och för att hantera migrationskrisen[10]. Turkiet och EU erkände samtidigt att ytterligare snabba och resoluta insatser var nödvändiga. Mer konkret innehöll uttalandet från EU och Turkiet uppmaningar om att få ett slut på den irreguljära migrationen från Turkiet till EU genom att förstöra smugglarnas affärsmodell och ge migranterna ett alternativ till att riskera livet samt om att påskynda genomförandet av faciliteten.

För facilitetens första delutbetalning (2016–2017) anslogs totalt 3 miljarder euro[11], och ytterligare 3 miljarder euro ställdes till förfogande för den andra delutbetalningen (2018–2019), vilket innebar att faciliteten totalt omfattade 6 miljarder euro. Efter detta möte påbörjade kommissionen snabbt arbetet med att ingå kontrakt för de första projekten. Den 31 december 2020 hade kommissionen ingått kontrakt för hela driftsanslaget för faciliteten, och vid utgången av 2023 hade över 5,3 miljarder euro betalats ut.

2. Facilitetens funktionssätt

Faciliteten är en samordningsmekanism som möjliggör en snabb, verkningsfull och kostnadseffektiv mobilisering av de resurser som EU förfogar över för att stödja flyktingar i Turkiet, samtidigt som en sund ekonomisk förvaltning säkerställs. Faciliteten säkerställer att

[8] https://home-affairs.ec.europa.eu/news/eu-action-plan-eastern-mediterranean-migration-2023-10-18_sv.
[9] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf.
[10] https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.
[11] Dessa 3 miljarder euro som ställdes till förfogande var alltså utöver de 345 miljoner euro som kommissionen redan hade tilldelat Turkiet i samband med den syriska flyktingkrisen innan faciliteten började tillämpas, och var också utöver enskilda medlemsstaters bilaterala bistånd.

EU:s befintliga finansieringsinstrument utnyttjas optimalt, som humanitärt bistånd och/eller som utvecklingsbistånd, för att tillgodose såväl flyktingarnas som värdsamhällenas behov på ett övergripande och samordnat sätt[12].

Facilitetens styrkommitté ger strategisk vägledning i fråga om prioriteringar, vilka typer av åtgärder som ska stödjas, belopp som ska avdelas och finansieringsinstrument som ska mobiliseras samt, om lämpligt, villkoren för Turkiets fullgörande av sina åtaganden enligt EU:s och Turkiets gemensamma handlingsplan av den 29 november 2015 (*den gemensamma handlingsplanen*)[13]. Under 2023 – facilitetens åttonde genomförandeår – höll styrkommittén ett möte den 5 juli.

Det är viktigt att projekten inom ramen för faciliteten är hållbara och att ansvaret delas med de turkiska myndigheterna. De prioriterade områden som ska stödjas väljs utifrån en omfattande och oberoende behovsbedömning, som uppdaterades 2018.

Faciliteten samordnar finansiering från följande instrument för finansiering av yttre åtgärder[14]: i) humanitärt bistånd, ii) det europeiska grannskapsinstrumentet, iii) finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete, iv) instrumentet för stöd inför anslutningen, och v) instrumentet som bidrar till stabilitet och fred. De åtgärder som finansieras med medel ur EU:s budget genomförs i enlighet med de finansiella regler och föreskrifter som gäller för budgeten, oavsett om anslagen utnyttjas genom direkt eller indirekt förvaltning. För att stödet ska omsättas i praktiken krävs att Turkiet strikt uppfyller sina åtaganden i den gemensamma handlingsplanen och uttalandet.

3. Den finansiella kapaciteten, varaktigheten och typen av finansiering

Den totala budget som samordnas genom faciliteten uppgår till 6 miljarder euro, mobiliserad i två delutbetalningar. Projekt inom ramen för den första och den andra delutbetalningen pågår som längst fram till mitten av 2025, även om de flesta projekt planeras att avslutas tidigare och många projekt som finansierades med den första delutbetalningen redan har avslutats. Som en exceptionell åtgärd till följd av covid-19-pandemin förlängdes genomförandeperioden för projekt inom ramen för den särskilda åtgärden 2016 (på 1,6 miljarder euro), för att de fastställda målen skulle kunna nås för alla dessa projekt.

Den första delutbetalningen uppgick till 3 miljarder euro, varav 1 miljard euro mobiliserades från EU:s budget och 2 miljarder euro från bilaterala bidrag från medlemsstaterna. Den andra

[12] Kommissionens beslut C(2015) 9500 av den 24 november 2015, artikel 2 – Syftet med faciliteten.

[13] Se artikel 5.1 i kommissionens beslut C(2015) 9500, ändrat genom kommissionens beslut C(2016) 855.

[14] Bidragen från det europeiska grannskapsinstrumentet och finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete överfördes till och genomfördes inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen respektive unionsförvaltningsfonden för externa åtgärder. I princip genomfördes alla facilitetens bidrag till EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien (från instrumentet för stöd inför anslutningen och i mindre utsträckning från finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete) som icke-humanitärt bistånd.

delutbetalningen uppgick likaså till 3 miljarder euro, varav 2 miljarder euro kom från EU:s budget och 1 miljard euro från medlemsstaterna[15].

När det gäller EU:s budgetmedel mobiliserades EU-budgetanslag på 1 miljard euro för perioden 2016–2017, varav 250 miljoner euro år 2016 och 750 miljoner euro år 2017. Av EU:s budgetanslag på 2 miljarder euro för perioden 2018–2019 mobiliserades 550 miljoner euro under 2018, medan återstoden mobiliserades 2019.

Medlemsstaterna bidrog till facilitetens första delutbetalning med 677 miljoner euro 2016, 847 miljoner euro 2017, 396 miljoner euro 2018 och 80 miljoner euro 2019. Till den andra delutbetalningen bidrog medlemsstaterna med 68 miljoner euro 2018, 202 miljoner euro 2019, 265 miljoner euro 2020, 166 miljoner euro 2021, 165 miljoner euro 2022 och de sista utbetalningarna på 134 miljoner euro 2023. Medlemsstaternas bidrag gjordes direkt till EU:s budget i form av externa inkomster avsatta för särskilda ändamål[16] och fördelades mellan budgetrubrikerna instrumentet för stöd inför anslutningen och humanitärt bistånd.

Det råder fortfarande en tillfredsställande balans mellan takten i medlemsstaternas betalningar av bidrag *till* faciliteten och takten i de utbetalningar *från* faciliteten som finansieras genom dessa medel.

Inom ramen för facilitetens humanitära del öronmärktes 19,5 miljoner euro som buffert för eventuell finansiering av åtgärder med avseende på inflödet av nya flyktingar från Syrien 2019. Eftersom bufferten inte användes ingicks kontrakt avseende detta belopp under 2020 för att täcka in hälso- och skyddsåtgärder, och därmed slutfördes programplaneringen för den andra delutbetalningen.

Den 31 december 2020 hade kommissionen ingått kontrakt för facilitetens hela driftsanslag. Vid utgången av 2023 hade lite över 5,3 miljarder euro av totalt 6 miljarder euro betalats ut.

Ytterligare EU-stöd till flyktingar i Turkiet utanför faciliteten

Under 2020 anslog kommissionen ytterligare 535 miljoner euro till stöd för humanitära åtgärder i Turkiet utanför ramen för faciliteten. Detta flyktingstöd inriktades på grundläggande behov, skydd, utbildning samt hälso- och sjukvård. Kontrakt ingicks för hela beloppet, som nu har utbetalats till fullo.

Denna trend fortsatte under 2021. Med anledning av Europeiska rådets slutsatser från juni det året mobiliserade kommissionen 3 miljarder euro till flyktingar och värdsamhällen i Turkiet för perioden 2021–2023. Dessa medel syftar till att säkerställa att viktiga insatser inom

[15] https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/.

[16] Externa inkomster i enlighet med artikel 21.2 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 av den 25 oktober 2012 om finansiella regler för unionens allmänna budget och om upphävande av rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 (EUT L 298, 26.10.2012, s. 1) för bidrag under 2016 och fram till den 1 augusti 2018 och i enlighet med artikel 21.2 a ii i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2018/1046 av den 18 juli 2018 om finansiella regler för unionens allmänna budget, om ändring av förordningarna (EU) nr 1296/2013, (EU) nr 1301/2013, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 1304/2013, (EU) nr 1309/2013, (EU) nr 1316/2013, (EU) nr 223/2014, (EU) nr 283/2014 och beslut nr 541/2014/EU samt om upphävande av förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 (EUT L 193, 30.7.2018, s. 1).

faciliteten fortsätter inom de prioriterade områdena humanitärt bistånd, grundläggande behov, utbildning och hälso- och sjukvård samt migrationshantering och gränskontroll. De omfattar även 150 miljoner euro inom ramen för instrumenten för generaldirektoratet för migration och inrikes frågor, främst till stöd för EU-medlemsstaternas vidarebosättningsinsatser från Turkiet, men även till stöd för migrationshantering, gränsförvaltning och insatser mot smuggling. Dessutom ingår 14,4 miljoner euro inom ramen för en stödåtgärd som antogs i oktober 2024.

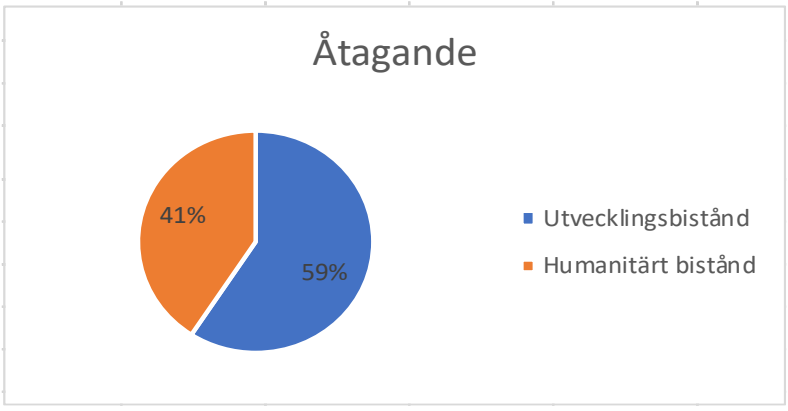
I februari 2024 beslutade Europeiska rådet att anslå ytterligare 2 miljarder euro för att upprätthålla det effektiva migrationssamarbetet, inklusive stödet till syriska flyktingar i Turkiet fram till 2027. År 2024 anslog kommissionen dessutom 520 miljoner euro för att säkerställa fortsatt stöd, plus 480 miljoner euro som överfördes från anslaget för flyktingstöd för 2025.

EU:s totala bistånd till flyktingar i Turkiet uppgår sedan 2011 till 12,5 miljarder euro. Detta inbegriper 345 miljoner euro i flyktingstöd, som mobiliserades mellan 2011 och 2016, 6 miljarder euro inom ramen för faciliteten, 535 miljoner euro i överbryggningsbistånd under 2020, 3 miljarder euro i ytterligare finansiering under 2021–2023, 520 miljoner euro 2024 och ytterligare 2 miljarder euro fram till 2027.

4. Genomförande av faciliteten

Faciliteten genomförs i form av humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd. Inom ramen för facilitetens första delutbetalning anslogs cirka 1,4 miljarder euro och 1,6 miljarder euro för respektive del. Med tanke på den utdragna Syrienkrisen inriktades insatserna inom ramen för den andra delutbetalningen alltmer på socioekonomisk stödverksamhet och skapande av försörjningsmöjligheter. Inom ramen för den andra delutbetalningen anslogs 1,04 miljarder euro för humanitärt bistånd och 1,9 miljarder euro för utvecklingsbistånd[17].

När det gäller faciliteten i dess helhet ser fördelningen mellan humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd ut på följande sätt:

[17] Återstoden på 60 miljoner euro anslås för det administrativa och operativa stöd som tillhandahålls för att genomföra faciliteten.

Fullständiga uppgifter om projekten finns i en tabell på internet[18].

Stödet inom ramen för faciliteten är projektbaserat. Utbetalningarna beror på de framsteg som görs i genomförandet av facilitetens insatser.

Särskild uppmärksamhet ägnas icke-syriska flyktingar och asylsökande. Insatserna inom faciliteten är alltid inriktade på att engagera de lokalsamhällen som tar emot flyktingar.

Det humanitära biståndet inom ramen för faciliteten syftar till att hjälpa de mest utsatta flyktingarna genom tillhandahållande av skydd och värdigt stöd där man tillgodoser grundläggande behov. Det är också inriktat på att åtgärda luckor hos specialiserade organ och partner inom hälsa och utbildning i nödsituationer. EU:s humanitära bistånd grundas på det europeiska samförståndet om humanitärt bistånd från 2007[19], där det slås fast att EU som humanitär aktör ska följa de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende, i enlighet med artikel 214 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och förordning (EG) nr 1257/96 om humanitärt bistånd[20,21].

Inom ramen för facilitetens humanitära del har totalt 65 projekt genomförts via 21 partner inom såväl den första som den andra delutbetalningen. Dessa projekt omfattar åtgärder för grundläggande behov, skydd, utbildning och hälsa för de mest utsatta flyktingarna i Turkiet. Inom ramen för den första delutbetalningen fördelades och ingicks kontrakt för omkring 1,4 miljarder euro i humanitärt bistånd, varav 1,3 miljarder euro har betalats ut. När det gäller den andra delutbetalningen ingicks kontrakt för 1,04 miljarder euro, och fram till den 31 januari 2023 hade 1,035 miljoner euro betalats ut.

Utvecklingsbiståndet tillgodoser flyktingars långsiktiga behov inom områdena för hälsa, utbildning och socioekonomisk utveckling, särskilt genom att ge dem tillgång till samhällsservice och försörjningsmöjligheter samt kommunal infrastruktur. Det är också inriktat på utsatta grupper och innefattar en jämställdhetsaspekt i insatserna, till exempel skydd av kvinnor och flickor mot sexuellt och könsrelaterat våld samt bättre tillgång till vård för sexuell och reproduktiv hälsa.

Inom facilitetens utvecklingsdel gjordes fortsatt goda framsteg i genomförandet av 26 projekt för vilka kontrakt ingåtts inom ramen för den första delutbetalningen. Av dessa projekt genomfördes 15 inom ramen för EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien, till ett totalt belopp på 293 miljoner euro, utöver de anslag som förvaltas direkt genom instrumentet för stöd inför anslutningen[22].

---

[18] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sv.

[19] Gemensam förklaring från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar.

[20] Rådets förordning (EG) nr 1257/96 av den 20 juni 1996 om humanitärt bistånd.

[21] Kommissionens humanitära bistånd bygger på årliga och landsspecifika humanitära genomförandeplaner. Samarbetet mellan kommissionen och dess partner på området humanitärt bistånd genomförs inom ramen för kommissionens ekonomiska och administrativa ramavtal med internationella organisationer respektive ramöverenskommelser om partnerskap med icke-statliga organisationer.

[22] De medel från instrumentet för stöd inför anslutningen som samordnas inom faciliteten förvaltas enligt reglerna för externa åtgärder i del II avdelning IV i budgetförordningen samt enligt budgetförordningens tillämpningsföreskrifter.

Av de sammanlagt 3,5 miljarder euro som avsatts för utvecklingsbistånd inom ramen för facilitetens båda delutbetalningar utbetalades knappt 2,9 miljarder euro till genomförandepartnerna[23]. Facilitetens utvecklingsdel inbegriper 17 kontrakt.

Under 2023 fortsatte genomförandet av faciliteten att påverkas av mycket hög inflation i Turkiet samt växelkursrelaterade utmaningar. Detta krävde att omfattningen av vissa projekt minskades, vilket i sin tur ledde till en minskning av antalet anläggningar som uppfördes.

Insatser inom ramen för faciliteten per prioriterat område

Framsteg som gjorts per prioriterat område i tillhandahållandet av stöd som finansieras inom ramen för facilitetens båda delutbetalningar rapporteras i de halvårsvisa övervakningsrapporterna för faciliteten[24].

Betydande framsteg har gjorts vad gäller stöd till flyktingar och värdsamhällen inom följande prioriterade områden:

Utbildning

Totalt har 2 miljarder euro anslagits till utbildningsstöd inom ramen för faciliteten och ytterligare flyktingstöd.

Inom facilitetens humanitära del anslogs över 181 miljoner euro till utbildning. Det villkorade kontantstödet för utbildning (CCTE) stöder inskrivning i skola och skolgång för flyktingbarn genom utbetalningar till flyktingfamiljer en gång per månad, förutsatt att eleverna deltar i skolarbetet regelbundet. CCTE-programmets kontantdel finansierades inom ramen för den humanitära delen fram till oktober 2022, medan kapacitetsstödjande åtgärder för en smidig övergång fortsatte fram till december 2022. Programmet flyttades över till utvecklingsdelen i oktober 2022. Under 2023 fortsatte CCTE VI-programmet att göra regelbundna kontantöverföringar till familjerna till omkring 500 000 barn så att det blev möjligt för dem att gå i skolan.

Genomförandet av facilitetens direkta flaggskeppsbidrag (Piktes II[25]) till utbildningsministeriet på 400 miljoner euro avslutades i januari 2023. Det har följts upp av det nya projektet Piktes+[26] med en total budget på 300 miljoner euro som finansierats genom ytterligare stöd till flyktingar i Turkiet.

På utbildningsområdet var det övergripande målet fortsatt att integrera alla flyktingbarn i det turkiska formella utbildningssystemet, kompletterat med att nå ut till barn som inte går i skolan och skapa säkra vägar till lärande, samt förbättra läranderesultaten. I september 2023, för läsåret 2023–2024, hade nästan 750 000 flyktingbarn skrivits in i det formella

[23] I detta belopp ingår även utbetalningar inom projekt som genomförs av EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien, men som ännu inte belastat EU:s budget.
[24] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sv.
[25] ”Promoting Integration of Syrian Kids into the Education System II” (Piktes II).
[26] ”Promoting Inclusive Education for Kids in the Turkish Education System” (Piktes+).

utbildningssystemet (inklusive förskola) i de 29 mest flyktingtäta provinser som omfattas av programmet Piktes+.

Antalet flyktingar och elever från värdsamhällena som fick stipendier med stöd från faciliteten för att delta i yrkes- eller högskoleutbildning uppgår till 29 049, varav de flesta var flyktingar. Balansen mellan könen bibehölls.

Faciliteten har fortsatt att stödja utvecklingen av utbildningsinfrastruktur och har minskat överbeläggningen i skolorna. Betydande framsteg har gjorts i fråga om antalet utbildningslokaler som uppgraderats och färdigställts, och ett exempel på en lyckad uppgradering är installationen av 8 700 interaktiva skrivtavlor i grund- och gymnasieskolor. Hittills har över 12 000 lokaler uppgraderats med stöd från faciliteten.

Vidare har 175 skolor uppförts och undervisning inletts inom ramen för projekten ”Education for All in Times of Crisis” och ”Education Infrastructure for Resilience”. Dessutom genererar solpaneler som installerats på skoltaken energi till 50 skolor och åtgärder för förbättrad energieffektivitet har slutförts för 41 skolor.

År 2023 anslog EU 65,6 miljoner euro för att hjälpa till att återuppbygga utbildningsinfrastrukturen i Turkiet, särskilt efter jordbävningarna i februari 2023. Dessa medel syftar till att öka tillgången till utbildning för både flyktingar och värdsamhällen, i synnerhet genom uppförandet av minst 20 ytterligare utbildningslokaler. Två bidragsprojekt till ett värde av sammanlagt 20 miljoner euro erbjuder stipendier och tillhörande tjänster till flyktingstudenter och studenter från värdsamhällena som studerar på universitet eller högskola. Projekten inleddes i januari 2023 och väntas pågå i tre år.

Skydd

Totalt har 326 miljoner euro anslagits för skydd inom ramen för faciliteten samt ytterligare flyktingstöd, framför allt genom projekt som ingår i den humanitära delen.

Genom den humanitära delen av faciliteten har stöd tillhandahållits för registrering och verifiering av flyktingar för att de ska kunna legalisera sin status i Turkiet och för att hjälpa dem att få tillgång till tjänster. Den humanitära delen har särskilt bidragit med stöd till den turkiska myndighet som ansvarar för migrationshantering (PMM, *Presidency of Migration Management*) och stärkt landets institutionella och tekniska kapacitet. Utöver fristående skyddsåtgärder för att täppa till luckor, tillgodose särskilda behov och ta hand om utsatta har skyddet även införlivats i de andra pelarna i strategin för humanitärt bistånd (grundläggande behov, hälsa och utbildning). Det allmänna syftet är att bättre hantera flyktingars utsatta situation, legalisera deras status och få dem att ta del av ett bredare nätverk av tjänster som tillhandahålls av offentliga myndigheter, FN och icke-statliga organisationer. Under rapporteringsperioden inriktades stödet fortfarande på de mest utsatta grupperna (t.ex. säsongsarbetare inom jordbruket och viktiga flyktinggrupper). De projekt som finansierades via EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien innefattade dessutom stöd till medborgarcentrum som tar emot flyktingar och vidareslussning av utsatta flyktingar till lämpliga organ.

Inom ramen för facilitetens utvecklingsdel ingicks kontrakt avseende ett direkt bidrag till arbetsmarknads-, familje- och socialministeriet till ett belopp av 20 miljoner euro i slutet av 2020, och insatsen fortsatte. Projektet syftar till att förbättra tillhandahållandet av förebyggande tjänster och skyddsrelaterade sociala tjänster för de mest utsatta flyktingarna och värdsamhällena. Jordbävningarna har haft allvarliga negativa effekter, och tjänsterna har flyttats till tillfälliga enheter. Familje- och socialministeriet fokuserade på de jordbävningsdrabbade regionerna och tvingades skjuta upp kapacitetsuppbyggnaden inom ramen för insatsen.

Hälsa

Totalt har 1 miljard euro anslagits till hälso- och sjukvårdsstöd inom ramen för faciliteten och ytterligare flyktingstöd.

Huvudpelaren i facilitetens stöd är ett utbildningsprogram för vårdgivare som kallas Sihhat[27]. Projektet finansieras genom tre på varandra följande anslag: 300 miljoner euro år 2016, 210 miljoner euro år 2020 och 210 miljoner euro år 2023. Sihhat stöder det turkiska hälsoministeriets insatser för att ge alla flyktingar gratis och rättvis tillgång till hälso- och sjukvård. Totalt har 190 vårdcentraler för migranter varit i drift i 32 provinser och omkring 4 000 hälso- och sjukvårdsanställda har arbetat i EU-stödda anläggningar. Av dessa anställda har 75 % syriskt ursprung. På grund av jordbävningarna har man tappat hälso- och sjukvårdspersonal och 17 vårdcentraler skadades. Deras tjänster har flyttats till tillfälliga vårdenheter. Genomförandet av Sihhat II avslutades i början av 2024. Sihhat III säkerställer att flyktingar fortsätter att få hälso- och sjukvård tack vare ytterligare EU-stöd på 210 miljoner euro.

De två sjukhus som finansierades genom faciliteten – Dörtyol/Hatay och Kilis – har varit i full drift sedan 2022 och har tillhandahållit viktig hälso- och sjukvård efter jordbävningarna 2023, när båda sjukhusens kapacitet ökades till 400 sängplatser. Faciliteten bidrar dessutom till uppförandet och renoveringen av vårdcentraler för migranter, anskaffande av medicinsk utrustning och mödra- och hygienartiklar samt renovering av fysioterapianläggningar och rehabiliteringsenheter, som ett komplement till Sihhat. Under 2023 inleddes uppförandet av åtta vårdcentraler, och 113 medicinska utrustningsdetaljer har anskaffats till över 40 sjukhus.

När det gäller humanitärt stöd fortsätter två mottagningar för fysiska rehabilitering i Kilis och Reyhanlı/Hatay att tillhandahålla tjänster såsom fysioterapi, stöd för psykisk hälsa och psykosocialt stöd till flyktingar med funktionsnedsättning och andra sårbarheter.

Kommunal infrastruktur

Totalt har 380 miljoner euro anslagits till stöd för kommunal infrastruktur inom ramen för faciliteten och ytterligare flyktingstöd.

Faciliteten hjälper en rad olika kommuner genom att tillhandahålla grundläggande kommunala tjänster, inbegripet vattenförsörjning, sanitet och hantering av fast avfall. Den stöder också lokal infrastruktur genom att tillhandahålla rekreationstjänster. Tolv fritidsanläggningar (fotbollsplaner och tennisbanor) har uppförts och tio idrottshallar håller på

att byggas. Under 2023 inleddes vatten- och avloppsvattenprojekt i provinserna Kilis, Şanlıurfa, Gaziantep, Mersin, Mardin, Adıyaman, Malatya och Hatay.

Grundläggande behov och socioekonomiskt stöd

Sammanlagt 3,7 miljarder euro har anslagits för grundläggande behov och socioekonomiskt stöd inom ramen för faciliteten och ytterligare flyktingstöd.

Syftet med insatserna på detta prioriterade område är att hjälpa till att tillgodose de mest utsatta flyktingarnas grundläggande behov och se till att flyktingars återhämtningsförmåga och självständighet stärks. Detta bör möjliggöra en successiv övergång från beroendet av socialt stöd till ökad självständighet och bättre försörjningsmöjligheter.

Facilitetens stöd till grundläggande behov har resulterat i att över 2,6 miljoner flyktingar har fått direkt stöd som gör att de kan leva ett värdigt liv. Fram till juli 2023 hade den största delen av stödet tillhandahållits via det sociala nödskyddsnätet, ett program för socialt stöd som ger kontantstöd varje månad via ett betalkortssystem till fler än 1,6 miljoner flyktingar. I juli 2023 undertecknades det nya kontantstödsprogrammet för det sociala skyddsnätet för flyktingar i Turkiet (SSN, *Social Safety Net for Refugees in Türkiye*) (781 miljoner euro) med familje- och socialministeriet. Denna insats markerar det sociala skyddsnätets övergång från humanitärt bistånd till mer långsiktigt utvecklingsbistånd.

Inom ramen för facilitetens andra delutbetalning har genomförandet av det direkta bidraget på 245 miljoner euro till familje- och socialministeriet nästan slutförts. Detta bidrag gör det möjligt att tillhandahålla ett månatligt ekonomiskt stöd liknande det sociala stöd som utsatta personer får inom ramen för Turkiets sociala trygghetssystem, dvs. det kompletterande sociala nödskyddsnätet. Projektet började löpa parallellt med det sociala nödskyddsnätet och ger stöd till hushåll med ensamstående föräldrar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning, däribland personer med svår funktionsnedsättning. Under 2023 säkerställdes kontinuiteten i programmen för det kompletterande sociala nödskyddsnätet och det sociala nödskyddsnätet[28] genom de 3 miljarder euro i ytterligare flyktingstöd som mobiliserades för 2021–2023[29]. Båda programmen har sedan dess slagits samman till ett enda kontrakt – SSN.

Man fortsätter att tillhandahålla ytterligare socioekonomiskt stöd till flyktingar som kan komma ut på arbetsmarknaden. Detta stöd syftar till att öka anställbarheten för flyktingar och personer i värdsamhällena. Genom stödet erbjuds yrkesutbildning, kompetensutveckling, språkundervisning, yrkesvägledning, utbildning på arbetsplatsen och förenklade arbetstillståndsförfaranden. Detta stöd genomförs inom ramen för projektet för sysselsättningsstöd och projektet för övergång till arbetsmarknaden (Isdep I och Isdep II), som båda genomförs av Världsbanken i samarbete med den turkiska arbetsförmedlingen (İŞKUR) tillsammans med generaldirektoratet för internationell arbetskraft vid arbets- och

[28] Planen är att nästa fas av programmet för det sociala nödskyddsnätet kommer att tas över av GD Grannskapspolitik och utvidgningsförhandlingar.

[29] *Commission Implementing Decision on the financing of the individual measure for the delivery of cash support to the most vulnerable refugees in Türkiye for 2022 and 2023 – C(2022) 7822 final* – (inte översatt till svenska) antogs den 4 januari 2022 och *Commission Implementation Decision on the financing of the individual measure to continue support for basic needs and transition to livelihoods opportunities for refugees in Türkiye in 2022 – C(2022) 8887* – (inte översatt till svenska) antogs den 7 december 2022.

socialministeriet. Bidrag till företagare och utbildning i entreprenörskap tillhandahålls både syriska flyktingar med nystartade företag och nystartade företag i värdsamhällena och etablerade företagare i samarbete med Turkiets utvecklingsorganisation för små och medelstora företag (KOSGEB) och den turkiska utvecklings- och investeringsbanken (TKYB), samt inom ramen för Enhancer-projektet, som genomförs av International Centre for Migration Policy Development i samarbete med industri- och teknikministeriet.
Ett ytterligare projekt hjälper till att ta fram och genomföra en modell för socialt entreprenörskap under kvinnlig ledning i syfte att tillhandahålla hållbar inkomstgenererande verksamhet för både utsatta syriska flyktingar och turkiska kvinnor. Ytterligare två projekt syftar till att stödja sysselsättningen inom jordbruket. Dessutom genomfördes ett projekt av Expertise France i samarbete med utbildningsministeriets generaldirektorat för teknisk och yrkesinriktad utbildning som inriktades på barnarbete och som slussade arbetande barn vidare till formell lärlingsutbildning. Samma generaldirektorat samarbetade också med Kreditanstalt für Wiederaufbau Development Bank (KfW) för att genomföra ett annat projekt för formell yrkesutbildning som syftar till att hjälpa unga utexaminerade att ta sig in på arbetsmarknaden genom att sätta dem i arbete. Projekten väntas löpa fram till, som längst, mitten/slutet av 2025.

Under 2022 och 2023 säkerställdes kontinuiteten i det socioekonomiska stödet till flyktingar inom ramen för det ytterligare flyktingstöd på 3 miljarder euro som mobiliserades 2021–2023. I december 2023 undertecknades ytterligare tre försörjningskontrakt med enheter som bedömts enligt metoden för pelarbedömning. År 2023 avsattes även 182,5 miljoner euro för socioekonomiskt stöd med tanke på behoven inom detta prioriterade område efter jordbävningarna i februari 2023 (se även ovan).

Migrationshantering

Totalt har 480 miljoner euro anslagits till stöd för migrationshantering inom ramen för faciliteten och ytterligare flyktingstöd[30].

Två projekt som finansierades inom ramen för den första delutbetalningen på totalt 80 miljoner euro har slutförts. Det första projektet gav EU-stöd för att stärka den turkiska kustbevakningens sök- och räddningskapacitet, medan det andra syftade till att stödja den turkiska myndighet som ansvarar för migrationshantering (PMM)[31] i hanteringen av återvändanden från EU.

Tre nya insatser inleddes inom ramen för det ytterligare stödet till flyktingar med en total budget på 30 miljoner euro. Ett av dessa projekt, som inleddes i maj 2023, fortsätter att stärka PMM. Ett kapacitetsuppbyggnadsprojekt för migrationshantering inleddes i februari 2023, och ett projekt som syftar till att förbättra kapaciteten och samarbetet mellan olika organ på flygplatser tog sin början i mars 2023. Dessutom anslogs 220 miljoner euro för att stärka Turkiets gränsförvaltningskapacitet i öst och sydöst.

Jämställdhetsaspekter inom facilitetens projekt

[30] Detta utesluter 150 miljoner euro som anslagits inom ramen för instrumenten för GD migration och inrikes frågor.
[31] Tidigare kallad *Directorate-General for Migration Management* (DGMM).

EU:s tredje handlingsplan för jämställdhet – ”Together towards a gender equal world 2021–2025” – fortsätter att vägleda genomförandet av facilitetens insatser. Främjande, skydd och förverkligande av mänskliga rättigheter för alla kvinnor och flickor samt jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt var fortsatt prioriterade områden under 2023. Könsrelaterade överväganden integrerades i alla projekt inom faciliteten och har övervakats kontinuerligt med hjälp av uppdelade uppgifter (76 indikatorer).

Faciliteten har avsevärt ökat kvinnors anställbarhet. Över 26 000 kvinnor har slutfört en kortvarig yrkesutbildning, omkring 40 000 kvinnor har fått hjälp av arbetsförmedlingstjänster och 500 kvinnoägda företag har tagit emot rådgivning eller ekonomiskt stöd. Faciliteten har gett kvinnliga flyktingar språkkurser i turkiska, vilka fullföljdes av omkring 25 000 kvinnliga flyktingar i vuxen ålder och 20 000 kvinnliga studenter. Dessutom har omkring 55 000 flyktingflickor gått i förskola genom de projekt som finansieras genom faciliteten, och utbildningsstipendier har delats ut till 15 000 kvinnliga studenter. Därtill är nästan 50 % av de lärare och den utbildningspersonal som deltar i faciliteten kvinnor. Programmen för kontantstöd har även hjälpt 1 miljon kvinnliga flyktingar i form av regelbundna ovillkorade kontantöverföringar. Dessutom har familjerna till omkring 400 000 kvinnliga studenter fått villkorade kontanta medel som utbildningsstöd. Utöver programmen för kontantstöd har omkring 500 000 kvinnliga flyktingar erhållit remisstjänster för skydd, och omkring 550 000 kvinnliga flyktingar har erhållit skyddstjänster genom projekt som finansieras genom faciliteten.

5. Övervakning, utvärdering och revision

Under 2023 fortsatte rapporteringen om facilitetens resultat att baseras på facilitetens resultatram[32] och förändringsteorin[33]. Den senaste övervakningsrapporten för faciliteten offentliggjordes i december 2023 och finns tillgänglig på webbplatsen för GD Grannskapspolitik och utvidgningsförhandlingar[34].

Kommissionen fortsätter att få stöd av en grupp för tekniskt bistånd (Sumaf[35]) i samband med övervaknings- och rapporteringsuppgifterna avseende faciliteten. Vid utgången av 2023 har Sumaf slutfört 114 övervakningsuppdrag. Dessutom genomfördes tolv kontroller på plats/övervakningsuppdrag för projekt för flyktingstöd[36]. De facilitetsåtgärder som finansieras inom ramen för de humanitära genomförandeplanerna fortsatte också att övervakas, och 89 övervakningsuppdrag på projektnivå slutfördes under rapporteringsperioden.

[32] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Results%20Framework_Jun2022.pdf.
[33] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.
[34] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sv.
[35] Tekniskt bistånd till stöd för övervakningen av åtgärder som finansieras genom faciliteten för flyktingar i Turkiet – IPA/2018/393-877.
[36] Ackumulerade siffror från 2017.

Europeiska revisionsrätten utförde sin andra effektivitetsrevision av faciliteten under 2022–2023. Revisionsberättelsen, inklusive revisionsrättens slutsatser och rekommendationer, och kommissionens svar, offentliggjordes den 24 april 2024 och finns tillgängliga på internet.

6. Kommunikation och synlighet

Under 2023 fortsatte verksamheten med att i högre grad synliggöra facilitetens åtgärder och EU:s hjälp till Turkiet vad gäller landets mottagande av flyktinggrupper. Bland prioriteringarna ingick att skapa medvetenhet, synlighet och förståelse bland allmänheten, medierna, beslutsfattare och andra berörda parter inom EU, Turkiet och det internationella samfundet. Facilitetens kommunikationsverksamhet minskades tillfälligt under månaderna före och under parlaments- och presidentvalet i maj på grund av en kraftig ökning av den negativa officiella retoriken och allmänna opinionen gentemot flyktingarna under denna period.

I februari–juni var kommunikationsverksamheten inriktad på EU:s insatser och hjälp efter de förödande jordbävningarna, som försvårade tillvaron för miljontals flyktingar och personer i värdsamhällena. Till följd av detta erkände två tredjedelar av befolkningen den roll som EU spelade (enligt en opinionsundersökning i juni). Det bidrog även till att mildra en del av den negativa retoriken inför valet. På Europadagen i maj i Ankara arrangerades en digital utställning om EU:s räddningsinsatser efter jordbävningarna, vilket hjälpt till att lyfta fram EU:s budskap om flyktingar. Ett antal foton och videoklipp användes också under offentliga evenemang i maj i Bryssel. Under hösten påbörjades arbetet med att ta fram ett fotoalbum för räddningsinsatserna, i nära samarbete med EU-medlemsstaternas ambassader. Projektet slutfördes i februari 2024 och kommer att vara huvudinslag vid en rad kommunikationsevenemang under året.

Chefen för EU:s delegation i Turkiet genomförde flera besök i de jordbävningsdrabbade områdena under året. Detta ökade synligheten för EU-projekt för flyktingar och värdsamhällen och innefattade bland annat en stor pressresa till de drabbade områdena i och omkring Şanlıurfa. Tillsammans med grupper av turkiska journalister besökte delegationschefen även Bryssel vid tre tillfällen, där han bland annat närvarade vid den internationella givarkonferensen i mars, vilket bidrog till att öka medvetenheten, synligheten och förståelsen för EU:s stöd till flyktingar. Kommissionsledamot Janez Lenarčičs besök i februari och kommissionsledamot Olivér Várhelyis besök i februari och september hjälpte till att förmedla EU:s budskap om flyktingar och värdsamhällen till en bred publik och inbegrep en ceremoni för undertecknandet av och ett pressmeddelande om utvidgningen av EU:s stöd till grundläggande behov i september.

I maj 2023 inledde EU:s delegation i Ankara ett framgångshistorieprojekt som omfattade flera berättelser från projekt som finansieras genom faciliteten. Dessa publicerades på delegationens webbplats, lades upp i sociala medier och delades med media och andra intressenter.

7. Slutsatser och nästa steg

Faciliteten fortsatte att genomföras snabbt under 2023. Kontrakt tecknades för facilitetens hela driftsanslag och 5,3 miljarder euro har betalats ut. Flyktingar och värdsamhällen i Turkiet fick fortsatt välbehövligt bistånd genom faciliteten. Det ytterligare flyktingstöd som anslagits för 2020–2027 syftar till att säkerställa att insatserna inom ramen för faciliteten är hållbara.

Nästa steg inbegriper följande:

- *Fortsatt effektivt genomförande av alla projekt till förmån för flyktingar och värdsamhällen, i enlighet med principerna om en sund ekonomisk förvaltning.*
- *Fortsatt genomförande av facilitetsrelaterade kommunikationsinsatser.*
- *Inrättande av en styrkommitté för faciliteten under våren 2025.*
- *Programplanering av ytterligare stöd till flyktingar och värdsamhällen i Turkiet för att säkerställa att insatserna inom ramen för faciliteten är hållbara.*
- *Inledande av en debatt med medlemsstaterna, Europaparlamentet och Turkiet om rekommendationerna från Europeiska revisionsrättens andra operativa revision av facilitetens verksamhet.*